

КАПЕЛАНСТВО В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я: ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ДУШПАСТИРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ТА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Гринзовський Анатолій Михайлович,
д.м.н., професор, завідувач кафедри медицини надзвичайних ситуацій
та тактичної медицини

Луцак Олена Олександрівна,
к.м.н., асистент кафедри медицини надзвичайних ситуацій
та тактичної медицини
lenka_lutsak@ukr.net

Калайченко Світлана Ігорівна,
доктор філософії (PhD), старший викладач кафедри медицини
надзвичайних ситуацій та тактичної медицини

Чайка Юрій Геннадійович,
асистент кафедри медицини надзвичайних ситуацій та тактичної медицини

Черненко Людмила Миколаївна,
к.м.н., асистент кафедри медицини надзвичайних ситуацій
та тактичної медицини, генеральний директор
ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»

Черненко Григорій Федорович,
асистент кафедри медицини надзвичайних ситуацій та тактичної медицини
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ

*Упродовж століть душпастирство та турбота про хворих
була присутністю і діяльністю Церкви,
щоб приносити світло та Господню благодать
хворим, стражденним і тим, хто про них турбується*

о. Руслан П'яста

(УГКЦ, голова комісії з питань душпастирства в охороні здоров'я)

Вступ: Історія душпастирської допомоги при медичних закладах сягає кількох століть. Основоположником саме професійного медичного капеланства вважається преподобний Бойзен А.Т., який розпочав надавати духовну підтримку у психіатричній лікарні в першій половині ХХ століття у США. Вже протягом

другої половини ХХ сторіччя професійне капеланство почало розвиватися також у Європі, де у 1990 році в м. Берлін було засновано Європейську мережу капеланів в охороні здоров'я. У 2002 році до її складу увійшов представник України. Медичні капелани, тобто священнослужителі, які служать та душпастирюють у закладах охорони здоров'я — це фахівці з вищою богословською освітою, які пройшли післядипломну клінічну підготовку та можуть здійснювати капеланську практику у медичних закладах. Проте, під час запровадження медичного капеланства в Україні священнослужителі зіткнулися із рядом питань, які потребують уточнення та вивчення можливості їх вирішення.

Мета роботи: Аналізування особливостей впровадження медичного капеланства в Україні та зробити висновки щодо можливості їх вирішення.

Матеріали та методи: Проаналізовано нормативно-правові документи та наукові матеріали українських та зарубіжних медичних спеціалістів. Також використовувалися аналітичний та бібліографічний методи.

Результати та обговорення: Надання духовної опіки пацієнтам, що її потребують не є новим, проте раніше цією галуззю допомоги опікувалась лише Церква. Нині ж, до душпастирства почала долучатись і держава.

Так, за рядом наказів МОЗ були внесені зміни до номенклатури спеціальностей професіоналів з вищою немедичною освітою та доповнено певними спеціальностями, за якими здійснюється підготовка фахівців з психологічної допомоги та духовної опіки у сфері охорони здоров'я.

Вагомою особливістю медичного капеланства в нашій країні є те, що Україна, на сьогоднішній день, являється багатоконфесійною країною, що зумовлює формування мультирелігійного контексту лікарського капеланства. Надзвичайно важливим для забезпечення права на свободу совісті та віровизнання є екуменічний розвиток відносин у сфері медичного капеланства [1]. Звичайно, капеланські послуги повинні надаватись лише на добровільних засадах. Духовний батько має знаходитись поруч із особами, що потребують духовної допомоги лише для того щоб запропонувати, а не насильно нав'язувати свою присутність. Безсумнівно, категорично неприпустимо насаджування конфесійної

точку зору, зважаючи на питання поліконфесійності. Капелани повинні добросовісно служити задля душевних потреб віруючим інших релігій, звичайно, перебуваючи у межах своєї професійної компетенції.

Нині, в умовах повномасштабної війни, на перший план вийшла необхідність у військових капеланах. Зростає необхідність духовної підтримки військовослужбовців, маючи на меті задовільнити їх духовні потреби та позитивно впливати на морально-психологічний стан військослужбовців.

За законодавством України, кількість капеланів не може бути меншим за 0,15% загального числа від кількості особового складу, тобто повинно бути - один капелан на 650-700 військових [2]. Серед визначених обов'язків медичних капеланів доцільно виокремити такі, як: найголовніший - здійснення душпастирської допомоги, задоволення духовно-релігійних потреб військових та проведення заходів морально-психологічного забезпечення, при необхідності капелани можуть консультувати військове командування з питань релігії та релігійних традицій [3]. Особиста присутність військових капеланів в армії, крім, безперечно, підняття бойового духу у військових безпосередньо на полі бою, може розглядатись як проміжний ланцюг між рядовими військовими та армійським командуванням. Це вважається корисним для покращення комунікації та морально-психологічного стану військових в підрозділі.

Надалі продовжується тісна взаємодія Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) з Центром громадського здоров'я, приміром священнослужителі сприяють проведенню в громадах вакцинації проти коронавірусу SARS-CoV-2, яка продовжується і в нинішній час. Іншим кроком співпраці є участь капеланів у наданні паліативної допомоги. Медичний персонал в закладах охорони здоров'я, зазвичай, не акцентується на наданні духовної допомоги нужденним, тому цю нішу повинні зайняти медичні капелани, що допоможе гуманізувати надання медичної допомоги паліативним хворим, які потребують не лише медичної допомоги, а також і духовної. В часи тривалої військової агресії проти нашої країни все більше військових та цивільного населення потребують духовної опіки. Саме тому працівники Центру громадського здоров'я створили для

священнослужителів Православної Церкви України та УГКЦ онлайн курси про психологічну та духовну підтримку для населення протягом війни.

Висновки. Медичні капелани, надаючи душпастирські послуги, повинні зважати на політику мультикультуралізму та поважати релігійні переконання як віруючих пацієнтів так і капеланів інших конфесій та не допускати міжконфесійних розподілів та суперечок.

1. Враховуючи гостру актуальність душпастирства в Україні, потрібні подальші дослідження з метою стандартизації надання духовної опіки в медичних установах.

2. Потребує подальшої уваги розвиток військового капеланства, як вкрай важливий та перспективний напрямок душпастирства, що стає значущою частиною армійської структури.

3. Потрібно активно продовжувати співпрацю між релігійними організаціями та Центром громадського здоров'я, як дуже перспективну в нинішній час.

Література:

1. о. Руслан П'яста, ЕКУМЕНІЧНИЙ АСПЕКТ МЕДИЧНОГО КАПЕЛАНСТВА // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 42, с. 133–139.

2. Костюк О. В. КАПЕЛАНСТВО У СТРУКТУРІ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У 2022-2023 РОКАХ Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького). – К.: НМУ ім. О. О. Богомольця, 2023. с. 218-221.

3. Про службу військового капеланства Закон України від 30.11.20221 р. №1915-IX. – URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1915-20#Text> (Дата звернення: 14.03.2023)